

Les monedes de Tarragona¹ (Addenda sisena)

JAUME BENAGES

Tot seguint les petjades de les addendes anteriors, ens endinsarem dintre dels tres períodes que abarquen les noves peces que incorporem al nostre monetari: el romà republicà o ibèric, el romà imperial i el contemporani.

Dels cinc exemplars del període romà republicà, els dos primers són un semis i un as, que presenten varietats d'encuny, i els altres tres es corresponen a la sèrie de monedes contramarcades.

Aquesta vegada, el nombre de peces noves més extensa es correspon a l'època romana imperial. A un as de Tiberi, variant d'encuny, el segueixen un denari de les guerres civils, quatre de Galba i dos asos d'aquest mateix emperador; dels dos auris de Vitel·li que citem, hem de destacar el que porta el revers del seu pare, Luci Vitel·li, que és extraordinàriament rar, i finalment un as amb variant de llegenda.

Per cloure aquesta addenda, tenim dintre del període contemporani dos variants dels duros de punxons, de la Guerra del Francès, un amb contramarques interessants, i una peça de sis quarts del 1811, falsa d'època.

PERÍODE ROMÀ REPUBLICÀ AMB LLEGENDA IBÈRICA

Núm. 24 var. 1. Semis,² del símbol caduceu, que presenta la curiositat d'una doble encunyació a la cara del cap de l'anvers.

1. Jaume BENAGES, *Les monedes de Tarragona*, Tarragona, 1994.

2. Arxiu de l'autor.

Núm. 91 var. 3

As,³ del signe I.L / S, amb el cap de l'anvers, més gran i d'estil completament diferent als dos publicats.

Contramarques

Punxó circular

Inventari núm. 18 var. 1. Trient,⁴ de la sèrie sense símbol de la primera emissió amb Ke antiga amb contramarca de punxó circular, al centre, que travessa la moneda.

Inventari núm. 65 var. 2. As,⁵ del símbol proa de nau, amb contramarca de punxó circular.

Dues esses

Inventari núm. 38. As,⁶ del símbol ferro de llança amb contramarca de dues esses a l'anvers.

Inventari núm. 69. As,⁷ del símbol timó, amb contramarca de dues esses a l'anvers.

PERÍODE ROMÀ

Tiberi (14-37 dC)

Núm. 12 var. 2. As,⁸ de la sèrie de Tiberi amb el revers d'August radiat, encunyat segurament després del 15 dC, amb la variant de final de llegenda del revers CVT (nexe) TAR.

3. Arxiu de l'autor.

4. Arxiu de l'autor.

5. Arxiu de l'autor.

6. Arxiu de l'autor.

7. Arxiu de l'autor.

8. Arxiu de l'autor.

Guerres civils (68-69 dC)

Núm. 18 var. 1. Denari,⁹ de la sèrie del geni amb el revers de Mart, que presenta un encuny completament diferent; a l'anvers, el bust sense garlanda de flors i, al revers, la figura de Mart més estilitzada.

Galba (68-69 dC)

Núm. 12 F 1. Denari,¹⁰ de la sèrie de DIVA AVGVSTA, fals d'època que, a més, presenta la direcció de la llegenda del revers en diferent posició de la publicada. Tal vegada en el futur es pugui trobar l'autèntica amb el mateix encuny sense folrar.

Núm. 25 A. Denari,¹¹ de la sèrie HISPANIA, que fins ara solament coneixíem amb auri.

Núm. 31 F. Denari,¹² de la sèrie LIBERTAS PVBLICA, folrat d'època, variant d'encuny del nostre inventari núm. 31.

Núm. 46 A. Denari,¹³ de la sèrie ROMA RENASC, amb la variant del final de llegenda a l'anvers, amb TR P, en comptes de PM TR P, del nostre corpus.

Núm. 77 var. 1. As,¹⁴ de la sèrie DIVA AVGVSTA, que presenta la variant d'encuny de la ja publicada, per la situació de la llegenda al voltant del bust de Galba, en comptes de partida per la meitat.

Núm. 106 A. As,¹⁵ de la sèrie QVADRAGENSUMA REMISSA, variant de la núm. 106 del nostre catàleg, per la situació del cap de Galba a l'esquerra.

9. Col·lecció Albert Miquel.

10. Col·lecció Albert Miquel.

11. Arxiu de l'autor.

12. Arxiu de l'autor.

13. Arxiu de l'autor.

14. Arxiu de l'autor.

15. Subhasta Cayón. Madrid. 29-12-2004, lot núm. 530.

Vitel·li (69 dC)

- Núm. 26 A. Auri,¹⁶ amb el revers del pare de Vitel·li, en el qual contemplem la llegenda de l'anvers A·VITELLIVS IMP·GERMAN, en comptes de GERMANICVS, i separada per punts i amb el revers L·VITELLI III·COS·CENS, en comptes de CENSOR, també separada per punts. Auri extraordinàriament rar.
- Núm. 44. Auri,¹⁷ que ja publicàrem en el nostre corpus amb el mateix número d'ordre i del qual ens mancava el testimoni gràfic que avui recollim i, a més, remarcant els punts entre les llegendes, tant de l'anvers com del revers.
- Núm. 53 var. 2 As,¹⁸ de la sèrie VICTORIA AVGVSTI, que presenta la variant de GRMAN, en comptes de GERMAN, en la llegenda de l'anvers.

PERÍODE CONTEMPORANI

- Núm. 3. 0. 5 pessetes 1809,¹⁹ exemplar que hem de situar entre el nostre inventari, núm. 3 i el 3 var. 1. Es tracta d'un encuny diferent, en el qual es pot apreciar que, si el final amb bola del núm. 5 de l'anvers és igual que el núm. 3 var. 1, no és el mateix respecte al núm. 9 de 1809, que és igual que el núm. 3. Tanmateix el revers es d'escut ample com el núm. 3 var. 1.
- Núm. 7 var. 5. 5 pessetes 1809,²⁰ exemplar molt curiós i amb contramarques; per un costat, a l'anvers trobem Y·II· coronada, símbol del regnat d'Isabel II i, al revers, entre l'escut de quatre barres coronat 8 R. Sembla ésser que el mateix va circular per les illes Filipines, segons es desprèn de la publicació editada pel Banco Central de Filipinas al 1979.²¹

16. Subhasta Numismàtica Ars Classica Nac AG. Zuric-Londres, del 5-4-2006, lot núm. 442.

17. Arxiu de l'autor.

18. Arxiu de l'autor.

19. Arxiu de l'autor.

20. Arxiu de l'autor.

21. Dintre de la publicació *Monetario de las Islas Filipinas* d'Angelita G. de Lagarda i José P. Bantug. Recollim en l'apartat de «resellos filipinos» el reconeixement dels autors d'una circulació monetària del tipus duro de plata molt estesa per les illes. Tanmateix, i veient la gran varietat existent de monedes, es crearen diferents contramarques, tot depenent del rei del moment. Pel que fa a la nostra moneda, creiem que encaixa dintre del text següent: « Con la sucesión al

- Núm. 16 F. 6 quarts 1811,²² moneda falsa, en coure, probablement d'època; hem observat, que presenta un cantell llis i retallat; a més a més, la L de CATHAL està al revés.

CATÀLEG

Període romà republicà amb llegenda ibèrica

24.1. Semis. AE.

a/ Cap d'home a d. amb mantell al coll; al darrere caduceu. Gràfila de punts. Double encunyació a la part davantera del bust.

r/ Cavall piafant a d. amb les regnes soltes. Entre les potes davanteres un glòbul; al dessota llegenda sobre línia. Gràfila lineal.

Pes: 5,07 g Ø 22,3 mm Posició d'encunys 3

91.3. As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fíbula; al darrere, signes ibèrics IL i al davant signe S. Gràfila de punts.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda sobre línia.

Pes: 7,71 g Ø 24,0 mm Posició d'encunys 9

Contramarques

Punxó circular

18 var. 1. Trient. AE.

a/ Cap d'home a d. amb collar de punts al coll; al darrere, quatre glòbuls. Contramarca de punxó circular que travessa la moneda.

r/ Cavall a d. pasturant en un matoll i amb la pota esquerra davantera travessada cap enrere; al dessobre, quatre glòbuls; al dessota, llegenda .

Pes: 2,42 g Ø 17,9 mm Posició d'encunys 9

trono de su hija, Isabel II, en 1834, el resello se cambió nuevamente a una con las iniciales «Y.II.» bajo la corona en el mismo hueco circular. El tipo y la variedad de las coronas y grabación de letras en los resellos son muchos y variados.

»El Gobernador General, por un bando en Agosto de 1834, declaró que monedas con agujeros o mutilaciones no serían ya aceptadas en curso legal. Ya entonces era costumbre usar monedas como «arras» en las bodas. Las monedas agujereadas en la parte superior eran ensartadas de forma que el novio podía ponerlas en la palma de la mano de la novia sin peligro de que se cayera una sola (lo cual hubiera indicado mala suerte para la pareja).» Més endavant, però, el governador va esmenar l'ordre i declarà legal la circulació de totes les monedes foradades, a causa de la pressió popular.

22. Col·lecció Albert Miquel.

65 var. 2 As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fíbula; al darrere, proa de nau. Contra-marca de punxó circular.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda sobre línia.

Pes: 12,60 g Ø 25,3 mm Posició d'encunys 8

Dues esses

38 As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fíbula; al darrere ferro de llança. Contra-marca de dues esses.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda [].

Pes: 11,87 g Ø 11,87 mm Posició d'encunys 12

69 As. AE.

a/ Cap d'home a d.; mantell al coll amb fíbula; al darrere, timó. Contramarca de dues esses.

r/ Genet a d. amb palma a la mà; al dessota, llegenda sobre línia.

Pes: 9,51 g Ø 26,0 mm Posició d'encunys 11

PERÍODE ROMÀ

Tiberi (14-37 dC)

12 var. 2. As. AE.

a/ TI·CAESAR·DIVI·AVG·F·AVGVSTVS. Cap de Tiberi llorejat a d. Gràfila de punts.

r/ DIVVS·AVGVSTVS·PATER·CVT (nexe) TAR. Cap radiat d'August a d. Gràfila de punts.

Pes: 11,02 g Ø 25,8 mm Posició d'encunys 3

Guerres civils (68-69 dC)

18.1 Denari. AR.

a/ GENIO PR. Bust de geni a la d. amb cornucòpia per davant del bust. Gràfila de punts.

r/ (MARTI) VLTORI. Mart, despullat i amb casc, caminant a d. A la mà d. porta una javelina, a l'esquerra cuirassa, i al cinturó *parazonium*. Gràfila de punts.
 Pes: 3,66 g Ø 16,8 mm Posició d'encunys 6

Galba (68-69 dC)

12 F. Denari folrat. AE+AR.

a/) GALBA (IMPERATOR. Cap de Galba llorejat a d.; globus al final del bust.
 Gràfila de punts.

r/ (DIVA) AVGVSTA. Lívia amb túnica de peu a esqu.; a la mà d. porta una pàtera i a l'esq. un ceptre llarg. Gràfila de punts.
 Pes: 3,15 g Ø 18,5 mm Posició d'encunys 6

25 A. Denari. AR.

a/ (GALBA) IMP. Cap de Galba llorejat a esqu.; globus al final del bust

r/ (HISPANIA. Hispània dreta, amb túnica i mirant a esqu.; a la mà d. porta espigues i roselles i a l'esq. cuirassa i dues llances verticals. Gràfila de punts.
 Pes: 3,09 g Ø 17,8 mm Posició d'encunys 6

31 F. Denari folrat. AE+AR.

a/ (GALBA) IMP. Cap de Galba llorejat a esqu.; globus al final de bust. Gràfila de punts.

r/ (LIBERTAS) PUBLICA. La llibertat, vestida, de peu i mirant a esqu.; a la mà d. porta pili i a l'esqu. ceptre llarg. Gràfila de punts.
 Pes: 2,95 g Ø 18,3 mm Posició d'encunys 4

46 A. Denari. AR.

a/ ○ SER GALBA IMP CAESAR AVG TR P. Cap de Galba llorejat a la d.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/) ROMA (RENASC. Roma amb casc i vestida de militar, caminant a d. i portant globus i Victòria a la mà d. i llança transversal a esqu. Gràfila de punts.
 Pes: 3,55 g Ø 18,0 mm Posició d'encunys 6

77.1. As. AE.

a/ ○ SER GALBA IMP AVGVSTVS. Cap de Galba llorejat a d.; globus al final del bust.

r/ (DIVA) AVGVSTA → S/C. Figura femenina (Lívia ?) amb túnica, de peu i mirant a esqu.; a la mà d. porta una pàtera i a l'esqu. un ceptre llarg. Gràfila de punts.
 Pes: 9,85 g Ø 27,9 mm Posició d'encunys 6

106 A. As. AE.

a/ (SER·GALBA) IMP·AVGVSTVS. Cap de Galba llorejat a l'esqu.; globus al final del bust.

r/ (QVADRAGENSVMAE · REMISSAE. Arc triomfal encimbellat per dues estàtues eqüestres. Al'esqu., romà amb tres presoners es disposen a travessar l'arc.

Pes: — g Ø 27,5 mm Posició d'encunys —

Vitel·li (69 dC)

26 A. Auri. AV.

a/ (A·VITELLIVS) IMP·GERMAN. Cap de Vitel·li llorejat a esqu.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (L·VITELLI) III·COS·CENS. Bust de Luci Vitel·li llorejat amb mantell al coll a l'esqu.; al seu davant ceptre d'àguila. Gràfila de punts.

Pes: 7,70 g Ø 19,5 mm Posició d'encunys —

44. Auri. AV.

a/ (A·VITELLIVS) IMP·GERMANICVS. Cap de Vitel·li llorejat a esqu.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (VICTORIA·IMP) GERMANICI. Victòria amb túnica, de peu a esqu. i damunt d'un globus; a la mà d. porta una corona i a l'esqu. una palma. Gràfila de punts.

Pes: 7,24 g Ø 18,9 mm Posició d'encunys 6

53. 2. As. AE.

a/ (A VITELLIVS) IMP GRMAN. Cap de Vitel·li llorejat a esqu.; globus al final del bust. Gràfila de punts.

r/ (VIC[TORIA]) [A]VGVSTI S/C. La Victòria vestida, avançant a esqu. i portant a la mà d. una cuirassa amb la inscripció SP/QR. Gràfila de punts.

Pes: 9,53 g Ø 27,0 mm Posició d'encunys 5

PERÍODE CONTEMPORANI

Ferran VII (1808-1833)

3.0. 5 pessetes. AR.

a/ 5. P / FER· VII· / 1809. Gràfila d'orla de fulles; llegendes dintre de cartel·la.

r/ Dintre de gràfila d'orla de fulles, escut de Catalunya de cinc barres coronat. Al dessota, dues branques de fulles creuades.

Pes: 26,74 g Ø 39,6 mm Posició d'encunys 12

7.5. 5 pessetes. AR.

a/ 5. P / FER VII. / 1809. Gràfila d'orla de fulles; llegendes dintre de cartel·la. Contramarca Y·II· sota corona real.

r/ Dintre de gràfila d'orla de fulles, escut de Catalunya de cinc barres, pla per la seva part superior i coronat (corona plana). Al dessota, punt central amb dues branques creuades de tres fulles soltes cadascuna. A l'esqu. de l'escut un 8 i a la d. R.

Pes: 26,41 g Ø 40,0 mm Posició d'encunys 12

16 F. 6 Quarts. AE. Falsa.

a/ (FERDIN·VII·) HISP·REX· ☪ 1811. Armes reials coronades. Canto llis i retallat.

r/ (PRINCP·) CATHAT· → VI·/QUAR·. Escut de Catalunya de quatre barres en camp d'or i coronat. Al dessota i dintre d'aurèola de flors, indicatiu de valor. La L de CATHAL, al revés.

Pes: 13,62 g Ø 31,9 mm Posició d'encunys 12

24.1

91.3

18.1

65.2

38

69

12.2

18.1

12.F

25.A

31.F

46.A

77.1

106.A

26.A

44

53.2

16.F

3.0

7.5

